

Hwad Behagas?

Somnia plus vigili quam dormienti nocent

Bellmansällskapetets medlemsblad

N:o 1 Anno 2014

Brännvinsbrännare Lundholm, känd från Fredmans sång nr 2, är en central gestalt i Bacchi Orden – ett Bellmansverk som nu ägnats en avhandling (se s. 8). Kolorerad etsning av E. Chiewitz, 1826.

Ordförandeord **2**, Årsmöte 2014 **3**, Bellman på nytt frimärke **4**, Silverskeppet, opera i Vadstena **7**, Bacchi Orden i Börssalen **8**, Så mötte jag Bellman **10**.

BÄSTA MEDLEMMAR!

Våren och sommaren ligger framför oss! Må solen glimma blank och trind. Framför oss ligger också årsmötet på Läkaresällskapet den 25 april, med efterföljande *Caravan konsert* på Kulturhuset där Re; Orient sammanför två nationalskaldar: Bellman och den persiske poeten från 1000-talet Omar Khayyam. De gestaltar samma tema; dödsångest och livslust, vin och vänskap. De citeras, sjungs och älskas i sina länder. Två kvinnor, Sarah Riedel och Mahsa Vahdat sammanför de två diktarna.

Om Du inte har köpt biljett – så skynda, skynda.

Uppmanar och hälsar
Anita Ankarcrona
Ordförande

BELLMANSSÄLLSKAPET

Ordförande

Anita Ankarcrona
anita@ankarcrona.com

Vice ordförande

Henrik Mickos
henrik.mickos@telia.com

Sekreterare, webbredaktör

Jennie Nell
jennie.nell@littvet.su.se

Arkivarie

Cecilia Wijnbladh
cecilia.wijnbladh@comhem.se

Skattmästare

Conny Roth
connyroth@telia.com

Klubbmästare

Hans-Jacob Bonnier
nisse@bonnier.se

Redaktion Hwad Behagas?

Catharina Grünbaum
catharina.grunbaum@explicare.se

Webbmaster

Carl Håkan Essmar
ch@essmar.se

Övriga ledamöter

Christian Bratt
c.bratt@telia.com

Carina Burman
Carina.Burman@littvet.uu.se

Stefan Ekman
stefan.ekman@his.se

Bengt Jonshult
embarkeringen@gmail.com

Peter Lind
peter@peterlind.se

Olof Holm
olof.holm@huddinge.se

Hans Nilsson
whiskyhasse@gmail.com

Postadress:
Bellmanssällskapet
c/o Conny Roth
Konvaljstigen 10
178 38 Ekerö

E-post: sallskapet@bellman.org
Hemsida: www.bellman.org
Sällskapets pg: 45 19 50-0

BELLMANSSÄLLSKAPET ÅRSMÖTE 2014

Fredagen den 25 april kl. 17.30

i det ståtliga Läkarhuset, Klara Östra kyrkogata 10 i Stockholm.

Klockan 19 fortsätter vi i **Hörsalen i Kulturhuset** (Stadsteatern) för att avnjuta
föreläsningen

~~~~~ CARAVAN OF LIFE ~~~~~

– ett möte mellan **Carl Michael Bellman** och den lika levande
persiska 1000-talspoeten **Omar Khayyam**.

En afton i vinets, livets, kärlekens och förgängelsekänslans tecken,
iscensatt av **Mahsa Vahdat** och **Georg och Sarah Riedel**

”Dricka vin och vara glad, se där min levnadsregel!” (Omar Khayyam)

Biljett till föreläsningen kostar 260 kronor. Beställ på nätet
eller per telefon till Stadsteatern, 08-506 202 00.

Väl mött i oasen innan karavanen drar vidare!

”Hvad du min syn behagar, Du lilla vackra bref!”

Ur Lust-spel den 17 juli 1790 (StU VI)

av Jennie Nell

Kronor 31 900 – det är ungefärligen vad 100 riksdaler banco i slutet av 1700-talet hade varit värda i dag. En imponerande summa att klistra på ett brev. Men nu gäller det i stället 100 moderna riksdaler som man i Bellmans namn kan pryda sina försändelser med.

Den 27 mars i år släppte nämligen Posten ett nytt Bellmanfrimärke med valören 100 kronor. Det är det sjätte i raden av märken med Carl Michael Bellman som motiv. År 1940 kom två, med valörerna 5 och 35 öre. År 1990 befann sig Bellman i sällskap med Evert Taube i en utgivningsserie där Peter Dahls epistelmotiv användes på märken med valören 2,50 kronor (Ep. 6, 23 och 33), och 2006 samsades 1700-talskompositörerna Mozart, Kraus och Bellman på ett frimärke värt 10 kronor.

Bellmanfrimärket utgår från det kända porträttet av Per Krafft (kan ses i original på porträttsamlingen på Gripsholms slott och på nätet). Lagg märke till notbladet som stuckits in i kråset. Märket har tecknats av Beata Boucht.

100-kronorsfrimärket ingår i Postens satsning på distanshandeln, som länge önskat högre valörer för tyngre försändelser. Förra året utgav Posten frimärken på 30, 40 och 50 kronor för detta ändamål. I år kommer alltså 100-kronorsmärket med Carl Michael Bellman i ensamt majestät som motiv. Bellman är troligen den icke kungliga person som flest gånger prytt svenska frimärken.

Bellmanmärket är utsmyckat med naturmotiv från epistlarna och sångerna. Fjärilar, vinrankor och maskar samsas med musikinstrument, snapsglas och annat som hör Fredmanvärlden till. I mitten presiderar Calle själv över sitt poetiska universum, iklädd röd väst och trakterande sin cister, i en efterbildning av det Krafttska porträttet från 1779. Styrelsens Hasse Nilsson har skrivit texten till motivbladet. Frammärkets formgivare är konstnären Beata Boucht (f. 1979).

Beata Boucht är även föreläsare på Konstfack och har bland mycket annat arbetat som bildredaktör och illustratör för tidskriften Bang. Hon har tilldelats flera priser, bland annat Illustratörcentrums stora svenska illustratörpris och Frimurarordens stora stipendium. Hennes inspirationskällor är naturen, skolplanscher med djur- och naturmotiv och naturvetenskapliga verk från 1700-talet.

Bellmanssällskapet var i anledning av frimärkslanseringen med och firade Frammärkets Dag den 29 mars i Postmuseums vackra 1700-talsbyggnad i Gamla stan – mellan 1720 och 1869 Stockholms enda postkontor. Bengt Gustaf Jonshult från sällskapet sjöng och spelade Bellmanvisor och kåserade till frammärkets motiv, allt till publikens förtjusning. Han inledde dagen till ära – det var ju ändå Gustav III:s dödsdag – med Bellmans på sin tid kanske mest kända visa, ”den gustavianska epokens nationalsång” ”Gustafs skål!” (StU VII n:o 9). Därefter vidtog berättelsen om ”Fjäriln vingad” (FS 64) och dess ursprungliga avsikt, nämligen att skaffa fru Lovisa en anställning som åldfru på det Haga som var under uppförande. Fjäriln kompletterades med en vers från en tidigare Bellmanvisa till samma melodi, nämligen *Elfviksvisan/Lidingövisan* (”Glada bygd . . .”).

Med återblick på det tidigare Mozart-Kraus-Bellman-frimärket sjöng Bengt Jonshult även Bellmans och Kraus hyllningssång till Mozart vid nyheten om dennes bortgång, "Mozarts död" (StU XI n:o 56). Bellman skrev texten, Kraus komponerade ett largetto. Våra svenska herrar tycks ha varit de första som skrev en hyllning till Mozart vid hans död. "Flyg från jordens däld och dimma/ Till de Sälla Andars tal/ At i Englars chor förnimma/ Nya stämmor till ditt val. /Mozart, vid din sista timma/ Krossas borde hvar cymbal", lyder slutstrofen.

En av mikrotexterna på frimärket innehåller en rad från Ep. 48, "Solen glimmar", och Bengt Jonshult gav oss även ett par verser från denna epistel innan han avslutade med FS 21, "Så lunka vi".

Frimärkets dag var välbesökt, den yngre publiken flockades, kanske mest på grund av att Posten samtidigt har släppt en serie Zlatan-frimärken. Fotbollar och svenska flaggor samsades med Fredmanvärldens fjärilar och druvklasar. Så svenskt som det kan bli en solig vårdag i Stockholm.

Källor: Posten; Postmuseums hemsida; Thorsten Sandberg, redaktör för Posten Meddelande AB.

Carl Michael eller Zlatan? Sällskapetets sångare Bengt Jonshult mellan två ikoner.

Silverskeppet – en opera i Vadstena

Möt det nygamla 1700-talet på Vadstena slott i sommar!

1700-talstonsättaren *Joseph Martin Kraus*, ”den svenske Mozart”, har fått släppa till musiken till Vadstena-Akademiens nyskrivna opera *Silverskeppet*, som spelas i sommar.

Librettot har kvinnoaksföregångaren och författaren *Mary Wollstonecraft* (1759–1797) som huvudperson. Hon är i operan på jakt efter ett förlist skepp i revolutionens Europa.

Dramatikern *Sophie Helsing* berättar ett äventyr med kärlek, affärer och resor över haven. Dirigenten *Jonas Dominique* har valt ut det bästa ur Kraus produktion – instrumentalmusik, symfonier, sånger – och skapat ett musikverk.

Elisabeth Linton regisserar operan.

Silverskeppet uruppförs den 20 juli och spelas sedan nästan alla dagar från den 23 juli till den 8 augusti.

Läs mer på www.vadstena-akademien.org/silverskeppet/

*Mary Wollstonecraft,
huvudperson i
”Silverskeppet”.*

Bacchus uppåt på Börsen!

Numera fil.dr Peter Lind berikad med Bellmansällskapets manschettknappar efter en bejublad föreläsning i Börssalen.

Muntra, upplysta och med ny kunskap om 1700-talets och Carl Michael Bellmans ordensväsende vandrade vi ut i vintermörkret efter att ha fått vara med om en lika vitter som munter föreläsning av Peter Lind, vår nye styrelseledamot från Uppsala.

Hans föreläsning till det återkommande evenemanget "Olof Byströms minne" (i år den 9 februari) byggde på avhandlingen "*Strunt alt hvad du orerar*" – Carl Michael Bellman, ordensretoriken och Bacchi Orden, på vilken han sedan disputerade den 4 april i Uppsala med Lars Lönnroth som opponent. Publiken fick sig till livs en *veritable* uppvisning inte bara i lärdom inom detta för många tämligen okända område utan också i en Bellmansk förmåga att gestalta dels i sång och text, dels som instrument, det vill säga ljudhärmande, i Carl Michaels anda.

Publiken njöt och skrattade ofta då snudd-på-doktor Lind uppsluppet presenterade personer som ingår i den bacchanaliska diktningen.

Själva ordensväsendet var, framförallt under Bellmans tid (men faktiskt fortfarande), en allvarlig sak. En orden präglades av dygd, *virtus*, och det inneliggande syftet var att göra gott mot dem som var illa utsatta, befann sig i armod eller andra trångmål. Och de var många.

Carl Michael Bellman, själv medlem i flera seriösa ordnar, kan måhända ha känt ett visst behov att lätta upp hela det självhögtidliga ordenstänkandet då han skapade Bacchi Ordensdiktningen med dess avsigkomna fyllbultar och ständigt äventyrade ceremonier. Peter Lind visade hur Bellman på sitt eget sätt ställer det "låga" mot det "upphöjda" för att till exempel belysa de ofta pompösa inslagen i ordenssällskapens både vokabulär och uppträdande.

Ett uppmärksamt auditorium fick en fördjupad inblick i hur skicklig Carl Michael Bellman var i retorikens konstnärliga och språkliga uttryck, denna gång visat i den parodiska framställningskonsten av ordensväsendet.

Peter, din oro att vi som var där skulle tycka att "det var hemskt och roligt, att sången var hemsak medan resten var ganska roligt" visade sig tämligen obefogad!

Tvärtom – det var hemsak roligt alltihop! Vi kände oss bildade, muntra och upplysta.

Upplevelser och känslor förmedlas här av eder

Ormsaltare
CW

En utförligare presentation av Peter Linds doktorsavhandling "*Strunt i allt hvad du orerar*" – Carl Michael Bellman, ordensretoriken och Bacchi Orden kommer i ett senare nummer av Hwad Behagas?.

SÅ MÖTTE JAG BELLMAN

av Bo Forsell

Det stod tidigt klart för mig att Bellman inte bara var huvudperson i frispråkiga anekdoter på skolgården.

Under minglingen hemma på min konfirmationsdag i mitten av 1940-talet framförde jag till gitarr, för troligen förundrade, kanske besvärade, kaffegäster:

Se god dag min vän min frände!

Se, buteljen, menar jag.

Aldrig bättre vän jag kände

Var välkommen i vårt lag!

Gutår! Gutår! Bliv hos oss i dag,

Någon i församlingen visste att jag sedan en tid trakterade en gitarr, just ärvd i tredje generationen. Tre grundackord hade jag lärt mig, och med låga anspråk förslår det till Fredmans Sång nr 61, ”Till Flaskan”.

Men varför just Bellman!

Under gymnasieåren fanns jag med gitarr och banjo bland tradjazzmusikanter under lördagsdanserna på Stockholms gymnasier. Det blev förstås oregelbundenheter i dygnsrytmen, och det oroadе en och annan i omgivningen – ”man vet ju vad den där jattzen kan ställa till!”. Anförvanter, bland andra min på mina vägnar ambitiöse far, anlade moteld. Det blev hårda paket till jul. Med mjuka bandage! Böcker och nothäften som bekantade mig med namn som Sjöberg, Ferlin, Olrog och, förstås, Carl Michael Bellman, var säkra kort i julklappskorgen. Taktiken lyckades, även om jag ännu lystrar till tongångar som associerar till atmosfären i 40-talets gymnastiksalar.

Ungefär tre följande decennier fylldes sedan av familjeliv och försörjning, om också sporadiskt men oavbrutet kryddade med påfyllning av hyllor och mappar med Bellmaniana. Den årliga försändelsen från Bellmansällskapet är ju ett ännu pågående evenemang. Medlemskapet har jag upprätthållit sedan senast 1961, och efter många års sök i antikvariat och på nätet förnöjs jag av innehavet av en komplett samling av såväl StU som *Bellmansstudier*, även om många band hålls samman med kuvert och gummiband.

Gitarren hängde periodvis tyst på väggen. Vid mogen ålder fick jag så chans att ta plats i Sällskapet Par Bricoles kör. Det blev en utmaning att en kväll i veckan under ett tjugotal år medverka i tolkningen av de sånger som Carl Michael skapat bakom dörren i det rum där vi befann oss under takåsen vid Urvädersgränd.

Skamset insåg jag då snart att min egen Bellmanrepertoar till gitarr var mager. De visor som är kända framförs av många, ofta väl och gärna. Jag valde att satsa på udda nummer, mindre bekanta bland Epistlar och Sånger men också annat ur de 20 banden StU. När jag fick chans att framföra sådana fynd kunde reaktionen bli: ”Så trevligt, den har jag inte hört förut, men kan du ”Gubben Noak” (/”Vila vid denna källa” / ”Fjärilen på Haga” / ”Märk hur vår skugga”) . . .”? Det blev att också göra sig beredd på ”requests”. Med de två spåren har mina senare år fått både gott tidsfördriv och spännande innehåll.

Under ett tiotal år hade jag förtroendet och nöjet att delta i bemanningen av Bellmanssällskapets monter på Bok- och biblioteksmässan i Göteborg. En iakttagelse därifrån som slutvinjett. Från sin trånga monter kan man under de fyra mässdagarna iaktta många tusental människor i de trånga mässgångarna. När de strosar fram mellan De Litterära Sällskapens tjugutalet montrar kan man diskret utläsa hur var och en mer eller mindre tydligt formar namnet på den författare montern visar –Selma Lagerlöf, August Strindberg, Alf Henrikson, Vilhelm Moberg, Stig Dagerman, Wilhelm von Braun, Harry Martinson . . .

Ansiktsuttrycken varierar med små nyanser: en nick, lite frågande, nedlåtande, en rynkad panna, engagerat, Inför namnet Bellman dominerar dock ett ansiktsuttryck — ett leende!

Så bekräftas det att vi har rätt att glädjas åt hur också våra medmänniskor ser livet med Bellman!

(PS. När jag råkade bevista högmässan till Marie bebådelsedag fann jag något bekant i melodin till inledningspsalmen nr 480, som är ny i den svenska psalmboken men som har en tysk melodi från 1700-talets början. Distraherad prövade jag för mig tonslingorna. Och si! De var i mycket desamma som i CMB:s ”Se god dag min vän”, FS 61. I Hillbom-Massengales kommentarer redogörs mest för ursprunget i operan *Annette et Lubin* från 1762. Men vem vet hur tongångarna hamnat där. Melodier har sina öden . . .)

Medlemsavgifter 2014

Ordinarie medlem: 250 kr/år Familjemedlemskap: 350 kr/år

Juniormedlem: 100 kr/år upp till 25 års ålder

pg: 45 19 50-0

Hvad Behagas?, Bellmansällskapets medlemsblad, utkommer med 3-4 nummer om året.

Ansvarig utgivare: Anita Ankarcróna. Redaktör: Catharina Grünbaum
Form: Tommy Grünbaum. Tryck: Mowys Byrå. ISSN 1104-4683.